

Twintigjarigen met vetrollen

door Laura Weeda

Marja Brouwers: 'Casino', De Bezige Bij, Amsterdam - € 22,50 (ingenaaide editie), € 27,50 (gebonden editie)

'I can get no satisfaction,' dreunen de Rolling Stones op pagina 505 van Marja Brouwers' roman Casino. Onbevredigdheid, leegte en verlangen naar méér, ongeacht wat; dat kenmerkt de personages in deze roman over de jaren negentig. Ze doen maar wat, zijn slordig, vooral ook met elkaar. De hoofdpersoon, Rink de Vilder, is een cynische journalist. Aan het begin van het verhaal heeft hij in een uitvoerige scène seks met een Duitse wannabe die hij op het filmfestival te Cannes ontmoet en die via hem hogerop hoopt te komen. Ze is mooi en rondgeborst, maar hoe ze ook haar best doet, ze blijkt niet te voldoen aan zijn seksuele verwachtingspatroon, zodat hij haar na twee orgasmes verlaat met de woorden: 'Wir werden uns nie wiedersehen.'

Als Rink de volgende dag uit verveling het festival verlaat, rijdt hij, nog altijd aan de Côte d'Azur, tegen de bumper van een Jaguar die wordt bestuurd door de beeldschone Moura. Via haar leert hij Philip van Heemskerk kennen. Behalve beeldschoon is Moura hevig jaloers omdat Philip, oorspronkelijk haar geliefde, er een twintigjarige bij heeft, 'met vetrollen' nog wel. Rink begint een relatie met haar en raakt zo langzaam maar langzaam verzeild in alles wat met Philip van Heemskerk te maken heeft. Zijn nieuwe vriend is steenrijk want hij ontwerpt en verkoopt luxejachten; dat is althans de legale versie.

De wereld die Rink in Cannes probeerde te ontvluchten, komt hij in Monte Carlo dubbel en dwars weer tegen. De man op wiens receptie hij verwacht werd toen hij ertussenuitkneep, de licht ontvlambare film- en televisiemaker Bob Kahl, blijkt een van Philips connecties te zijn en komt in hetzelfde hotel als Rink te logeren. Deze heeft niet de minste belangstelling voor Kahl met zijn grote ego, noch voor diens grote trots, de zz-show, gepresenteerd door zijn vriendin Zowie Zellen. Ook Zowie zelf, die in haar psychologisch getinte programma gasten ontvangt die een poging doen beroemd te worden, kan Rink niet boeien. Ondanks zijn afkeer van al deze personen en hun lifestyle blijft Rink een tijdje hangen, vanwege Moura, maar zeker ook vanwege zijn obsessieve en gemengde gevoelens voor Philip. Zo begint voor hem een nieuw bestaan waarin alles draait om geldwitwassen, drugshandel, kinderporno, chantage, moord en zelfmoord - maar ook om een buurvrouw die haar leven in het teken heeft gesteld van klagen over achterstallig onderhoud en het op die manier verkrijgen van huurverlaging. Het is duidelijk: volgens Brouwers zijn de jaren negentig en daarna een casino, een gekkenhuis.

Knap is dat Brouwers' roman ondanks alle genoemde ingrediënten niet te vol is geworden. Dit ligt deels aan de (forse) omvang, maar grotendeels ook aan de opzet. Van de gebeurtenissen wordt verslag gedaan als in een detectiveverhaal, of beter gezegd een gangsterroman. Via het luchtig geschetste zwart-wit beeld van de samenleving probeert Brouwers echter wel degelijk een visie over te brengen. De gebeurtenissen en personages hebben echter weinig tot geen bestaansrecht op zich: ze zijn niet inleefbaar. Veel sterker zijn de ingevoegde monologen waarin bijvoorbeeld de essentie van de zeven hoofdzonden wordt weergegeven, of waarin met ironische ondertoon wordt uitgelegd hoe de huurcommissie te werk gaat en hoe een loodgieter handelt bij een lekkage.

De enige figuur in het boek die sympathie wekt, is Philip van Heemskerck. Hij is gul, gemakkelijk, charismatisch, intelligent en vastberaden. Hij trekt zich het minste van sociale gedragscodes en gangbare ethiek aan, maar krijgt het meeste gedaan. Het gaat er blijkbaar niet om wat hij doet, het gaat erom hoe hij het doet. Daarmee is de boodschap van dit personage - het gaat alleen om de vorm, niet om de inhoud - nogal cliché. En dat geldt eveneens voor de andere karakters. Rink is cynisch tot op het bot; zelfs als hij verliefd wordt, krijgt de lezer niets van zijn gevoel te zien. Bob Kahl heeft alle doorsnee-eigenschappen van een blaaskaak die zich overal over opwindt en op feestjes gaat oreren. Zowie Zellen is niets dan zweverig, ze brengt voor iedereen begrip op zonder er ook maar iets van te begrijpen. Moura is het typische mooie maar domme meisje dat alleen maar 'woooooooooow' roept en het liefst teennagellakkend naar de zz-show kijkt. De reacties op 11 september zijn overdreven harteloos. En zelfs Philip is zo af en toe al te opvallend lomp.

Hierdoor slaagt Brouwers er niet in om op overtuigende wijze de vervlakking van de jaren negentig te beschrijven. Dat figuren als Moura, Bob en Zowie ongetwijfeld bestaan, maakt ze nog niet interessant genoeg voor een 550-pagina's tellende roman. Oppervlakkigheid, verveling en vermaak vierden hoogtij in de jaren negentig, maar zijn in feite van alle tijden en passen dus niet in het nauwe keurslijf van een decennium. De Stones schreven hun nummer in de jaren zestig, de hoofdzonden zijn nog veel ouder. Dat Brouwers toch dergelijke symbolen gebruikt om deze periode te kenschetsen, heeft iets anachronistisch.

Casino geeft het beeld van de jaren negentig van een schijnbare buitenstaander, van iemand die ergens een afkeer van heeft en er ook niets van wenst te begrijpen. Doordat de auteur er niet aan lijkt te willen dat zelfs in de jaren negentig de mensen gevoel hadden, doordat de holle figuren niets dan holle figuren blijken te zijn, krijgt haar roman weinig diepgang. Brouwers heeft zich te zeer laten verblinden door al heersende opvattingen over het afgelopen decennium. En dat is jammer, want een beeld van de jaren negentig als afgerond geheel is een gewaagd project. Misschien iets te gewaagd: misschien is het nog te vroeg.

uit: Roodkoper, 9e jaargang, nummer 1 – lente 2004